

United Nations
Nations Unies

International
Criminal Tribunal
for the former
Yugoslavia

Tribunal Pénal
International pour
l'ex-Yougoslavie

Press Release . Communiqué de presse . Saopštenje za javnost
(Isključivo za medije. Nije službeni dokument.)

TRIAL CHAMBER
CHAMBRE DE 1ÈRE INSTANCE
PRETRESNO VIJEĆE

Hag, 2. december 2003.
CT/P.I.S/ 806t

PRESUDA U PREDMETU TUŽILAC PROTIV MOMIRA NIKOLIĆA

• MOMIR NIKOLIĆ OSUĐEN NA 27 GODINA ZATVORA

U prilogu se nalazi rezime presude koju je izreklo Pretresno vijeće I, u sastavu: sudija Liu Daqun (predsjedavajući), sudija Volodymer Vassylenko i sudija Carmen Maria Argibay. Presudu je u sudnici pročitao predsjedavajući sudija.

Na ovoj sjednici Pretresno vijeće donosi presudu u ovom predmetu. Ovo što slijedi samo je rezime pismene presude i nije njen sastavni dio. Pismena presuda biće na raspolaganju stranama u postupku i javnosti po završetku ove sjednice.

Protiv gospodina Nikolića, 48-godišnjeg bosanskog Srbina, Tužilaštvo je 26. marta 2002. godine podiglo optužnicu za zločine koji obuhvataju genocid, progon i istrebljenje. Uhapšen je 1. aprila 2002. godine od strane SFOR-a, sproveden na Međunarodni sud i od tada boravi u pritvoru u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija. Momir Nikolić je bio optužen zajedno s još trojicom, a početak suđenja bio je zakazan za 6. maj 2003.

Prije nego što je počelo suđenje, tužilac i odbrana su se 6. maja 2003. obratili Pretresnom vijeću sa zajedničkim prijedlogom za razmatranje sporazuma o izjašnjavanju o krivici između Momira Nikolića i Tužilaštva. Nakon dvodnevnog zasjedanja Vijeća na kojem se razmatrao sporazum i izmijenjeni sporazum o izjašnjavanju o krivici, Pretresno vijeće je prihvatilo potvrdno izjašnjavanje o krivici Momira Nikolića u odnosu na jednu tačku kojom se tereti za zločin protiv čovječnosti - progon, kažnjiv po članovima 5(h) i 7(1) Statuta, te ga je potom proglasilo krivim po toj tački.

Tužilac je na osnovu Sporazuma o izjašnjavanju o krivici predložio da se odbace preostale tačke, što je i učinjeno. Pored toga, Momir Nikolić je Sporazumom o izjašnjavanju o krivici pristao da svjedoči u drugim postupcima koji se vode pred Međunarodnim sudom, uključujući suđenja koja se odnose na Srebrenicu. Gospodin Nikolić je u septembru 2003. godine osam dana svjedočio u suđenju protiv dvojice optuženih s kojima je ranije bio optužen u istoj Optužnici.

Pretres pred izricanje kazne održan je od 27. do 29. oktobra 2003. godine, kojom prilikom je sedam svjedoka saslušano *viva voce*, a iskazi četvoro svjedoka uvršteni su u sudski spis na osnovu pravila 92 *bis*.

S obzirom na to da je potvrdna izjava o krivici data u okviru sporazuma o izjašnjavanju o krivici, Pretresno vijeće je razmotrilo praksu korištenja sporazuma o izjašnjavanju o krivici u predmetima u kojima se sudi za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava. Pretresno vijeće konstatira da bi, kad se sve odvagane, potvrdne izjave o krivici, date u okviru sporazuma o izjašnjavanju o krivici, mogle pospješiti rad i samu misiju Međunarodnog suda. Međutim, Pretresno vijeće nadalje konstatira da bi, s obzirom na dužnosti tužioca i Pretresnog vijeća na osnovu Statuta Međunarodnog suda, odluku o sklapanju ili prihvatanju sporazuma o izjašnjavanju o krivici trebalo donositi oprezno.

Zajedno sa Sporazumom o izjašnjavanju o krivici podnesena je i pismena Izjava o činjenicama vezanim za krivična djela i učešće g. Nikolića u njima. Izjava o činjenicama i Optužnica, za koje je g.

Internet address: <http://www.un.org/icty>

Public Information Services/Press Unit

Churchillplein 1, 2517 JW The Hague. P.O. Box 13888, 2501 EW The Hague. Netherlands
Tel.: +31-70-512-5343; 512-5356 Fax: +31-70-512-5355

Nikolić potvrdio da su istiniti, predstavljaju činjenični osnov na temelju kojeg Pretresno vijeće određuje kaznu. U njima su opisane sljedeće činjenice.

Zločin progona, za koji se tereti u tački 5 Optužnice, izvršen je sljedećim sredstvima:

- ubistvom hiljada civila bosanskih Muslimana uključujući muškarce, žene, djecu i starce;
- okrutnim i nečovječnim postupanjem sa civilima bosanskim Muslimanima, uključujući teška premlaćivanja u Potočarima i u objektima za zatočavanje u Bratuncu i Zvorniku;
- terorisanjem civila bosanskih Muslimana u Srebrenici i u Potočarima;
- uništavanjem lične imovine i predmeta u vlasništvu bosanskih Muslimana; i
- prisilnim premještanjem bosanskih Muslimana iz srebreničke enklave.

Ove krivične radnje izvršene su nad civilnim stanovništvom koje je pobjeglo iz srebreničke enklave nakon što su je napali i zauzeli Srbi.

U Potočarima su žene, djeca i starci odvojeni od vojno sposobnih muškaraca. Muškarci su pritvoreni, a žene i djeca su ukrcani u autobuse i prisilno premješteni na teritorij pod kontrolom Muslimana. Ovo prisilno premještanje bilo je praćeno terorisanjem, ponižavanjem i krajnjom okrutnošću.

Privoreni muškarci odvedeni su iz Potočara na pogubljenje. Slično tome, muškarci koji su u "koloni" bježali iz Srebrenice zarobljeni su i pritvoreni do pogubljenja. Nazivi koji su nekad na putu od Bratunca do Zvornika označavali naselja i zajednice, objekte za obrazovanje, kulturu i rad, ili pojednosti geografskih lokacija, danas označavaju mjesta stratišta: rijeka Jadar, dolina Cerske, magacin u Kravici, škola u Petkovicima, Dom kulture u Pilici, te sela Tišća i Orahovac. Na jednoj lokaciji, vojnoj ekonomiji Branjevo, otprilike 1.200 bosanskomuslimanskih muškaraca zarobljenih u pomenutoj koloni pogubljeno je vatrom iz automatskog oružja. Ukupno je ubijeno više od 7.000 ljudi.

Pretresno vijeće je razmotrilo principe i svrhu kažnjavanja s obzirom na mandat Međunarodnog suda. Vijeće konstatuje da su principi odmjeravanja kazne koji potiču iz državnih pravnih sistema, a to su odvracanje, retribucija i rehabilitacija, mjerodavni na internacionalnom nivou; međutim, kada se primjenjuju na internacionalnom nivou, svaki pojedini princip može biti primijenjen drugačije i u drugačiju svrhu.

Razmatrajući faktore koje treba uzeti u obzir prilikom odmjeravanja kazne Pretresno vijeće je prvo uzelo u obzir težinu krivičnog djela, imajući na umu da u tu svrhu treba voditi računa o specifičnim okolnostima ovog predmeta, te o obliku i stepenu učešća Momira Nikolića u tom zločinu.

Pretresno vijeće primjećuje da je zločin progona po svom biću teško djelo. Jedinstveni karakter tog zločina proizlazi iz elementa tog djela koje zahtijeva prisutnost posebne namjere diskriminacije, zbog koje se taj zločin i smatra posebno teškim krivičnim djelom. U ovom predmetu težinu počinjenog krivičnog djela pokazuju djela koja imaju karakter progona, a za koje je Momir Nikolić proglašen krivim.

Zločini počinjeni nakon pada Srebrenice nažalost dobro su poznati. Masovno ubijanje odnosno prisilno premještanje muslimanskog stanovništva iz tog dijela istočne Bosne tokom nešto više od sedmice dana počinjeno je s takvim stepenom surovosti i amoralnosti kakav nije viđen u dotadašnjem toku sukoba na području bivše Jugoslavije koji je već bio uzeo previše života.

Momir Nikolić nije bio neupućen u zločine koji su uslijedili nakon pada Srebrenice. Dapače, čini se da je bio u samom središtu kriminalne aktivnosti dok se operacija širila iz Potočara u Bratunac i zatim u Zvornik. Momir Nikolić je prisustvovao trima sastancima u hotelu Fontana na kojima se raspravljalo i odlučivalo o sudbini muslimanskog stanovništva. Nije se ni u čemu usprotivio onome što mu je bilo izneseno kao plan: da se muslimanske žene i djeca deportuju na teritoriju koju su držali Muslimani, a da se muškarci Muslimani odvoje, pritvore i na kraju pobiju. Umjesto da se tome usprotivi, Momir Nikolić je predložio moguće lokacije za pritvor i pogubljenje. Momir Nikolić je 12. jula 1995. bio u Potočarima

– vidio je vlastitim očima da muškarce razdvajaju od njihovih porodica; čuo je vrisku djece koja su gledala kako odvođe njihove očeve; vidio je strah u očima žena uguranih u autobuse koje su znale da ne mogu ništa učiniti za sudbinu svojih očeva, muževa i sinova. Sebe je opisao kao koordinatora raznih jedinica koje su djelovale u Potočarima, ali nije učinio ništa da zaustavi premlaćivanja, poniženja, razdvajanja i ubijanja.

Gospodin Nikolić se vratio u Potočare 13. jula 1995. kada je, kako sam kaže, utvrdio da "sve ide kako treba" - deportacije i razdvajanja su se nastavila. Bio je zaokupljen organiziranjem obezbjeđenja za generala Mladića te je raportirao, kad su se sreli, da "nema problema". Istoga dana, Momir Nikolić je vidio kako se kolone zarobljenika kreću prema raznim lokacijama gdje će čekati smrt. Kasnije te noći, Momir Nikolić je bio prisutan dok su tri druge osobe koje su učestvovala u ovim zločinima otvoreno razgovarale o toj operaciji ubijanja. Razgovaralo se detaljno o pojedinostima operacije da bi se olakšalo izvršenje tog plana. Momir Nikolić je bio sastavni dio implementacije tog plana, kako bi se postigli ciljevi planirane operacije.

Nadalje, u mjesecima koji su uslijedili nakon pogubljenja Momir Nikolić je "koordinirao napore na otkapanju i ponovnom zakapanju tijela Muslimana". Ova kontinuirana podrška pokazala se dragocjenom budući da su tako uništeni ključni dokazi, a mnogim porodicama oduzeta je mogućnost da saznaju gdje se nalaze nestali članovi njihove porodice.

Pretno vijeće konstatuje da je kazna u rasponu od 20 godina do kazne doživotnog zatvora primjerena ako se u obzir uzme isključivo težina zločina za koji je Momir Nikolić osuđen, njegova uloga i učesće u počinjenju tog zločina, a i s obzirom na praksu odmjerenja kazne na sudovima u bivšoj Jugoslaviji i praksu odmjerenja kazne na ovom Međunarodnom sudu. Pretno vijeće će sada razmotriti postoje li u ovom predmetu kakve otežavajuće ili olakšavajuće okolnosti te, u slučaju da postoje, kakav je njihov uticaj na odlučivanje o kazni primjerenoj za Momira Nikolića.

Tužilac tvrdi da u ovom slučaju Pretno vijeće mora razmotriti tri otežavajuća faktora: (i) položaj nadređenog Momira Nikolića, (ii) ulogu Momira Nikolića i (iii) ranjivost žrtava i gnusni karakter zločina. Odbrana Nikolića, pak, smatra da nema otežavajućih faktora, budući da otežavajuće faktore na koje se poziva tužilac konsumira opšta težina krivičnog djela.

Pretno vijeće nalazi da je Momir Nikolić, kao načelnik za obavještajne poslove i bezbjednost, bio na položaju nadređene vlasti. Mada su njegovi zadaci iziskivali uglavnom sprovođenje a ne izdavanje naređenja, Momir Nikolić jeste rukovodio vojnom policijom Bratunačke brigade i koordinirao je rad drugih jedinica, što je bilo od važnosti za sprovođenje i izvršenje kriminalnih radnji počinjenih u osnovi, koje su uslijedile nakon napada na Srebrenicu. Uloga koju je Nikolić odigrao i funkcije koje je vršio, mada to nije bilo u svojstvu komandanta, bile su od velikog značaja za opštu operaciju ubijanja koja je bila u toku.

Pretno vijeće zaključuje da gnusni karakter zločina konsumira opšta težina krivičnog djela.

Pretno vijeće posebno primjećuje ranjivi položaj žrtava - žena, djece i staraca, kao i zarobljenih muškaraca. Svi oni našli su se u situaciji u kojoj su bili bespomoćni i izvrgnuti okrutnom postupanju u rukama svojih zarobljivača. U tim okolnostima, Pretno vijeće zaključuje da to predstavlja otežavajući faktor u počinjenju krivičnih djela.

Tužilac tvrdi da su olakšavajuće okolnosti koje Pretno vijeće treba da uzme u obzir potvrdno izjašnjavanje o krivici, prihvatanje odgovornosti, kajanje, saradnja sa Tužilaštvom i prethodni dobar karakter optuženog. Pored tih faktora, Nikolićeva odbrana u smislu olakšavajućih okolnosti navodi još i dobrovoljnu predaju, ponašanje u Pritvorskoj jedinici Ujedinjenih nacija, te lične prilike optuženog, koje Momiru Nikoliću daju pravo na bitno smanjenje kazne.

Uzevši u obzir sve te okolnosti, Pretno vijeće je zaključilo da potvrdno izjašnjavanje o krivici Momira Nikolića predstavlja važan olakšavajući faktor jer je optuženi njime dao svoj doprinos pronalaženju istine i unapređenju procesa pomirenja, te je prihvatio svoju individualnu krivičnu odgovornost za svoju ulogu u zločinu progona. Pretno vijeće takođe smatra da Nikolićevo potvrdno izjašnjavanje o krivici predstavlja olakšavajući faktor zato što su time svjedoci bili pošteđeni dolaska pred sud i svjedočenja o bolnim i traumatičnim događajima. To je osobito važno u slučaju kao što je

Srebrenica u vezi kojeg je tužilac podigao brojne optužnice, te će na budućim suđenjima najvjerojatnije biti potrebno prisustvo tih svjedoka.

I na kraju, Pretresno vijeće uzima na znanje činjenicu da se u slučajevima drugih optuženih smatralo pozitivnim to što su se potvrdno izjasnili o krivici prije početka suđenja ili u ranoj fazi suđenja, jer su time uštedena sredstva Međunarodnog suda. Ovo Pretresno vijeće cijeni takvu uštedu sredstava Međunarodnog suda, no Pretresno vijeće takođe smatra da u predmetima ovakvog dosega, u vezi kojih je Savjet bezbjednosti, a time i međunarodna zajednica u cjelini, Međunarodnom sudu i povjerio zadatak da donese pravdu u bivšoj Jugoslaviji putem krivičnih postupaka koji će biti pravični, poštovati međunarodne standarde ljudskih prava, te u kojima će se pravima optuženih i interesima žrtava poklanjati dužna pažnja, ušteda sredstava ne može dobiti nesrazmjernu pažnju ili značaj.

Što se tiče saradnje sa tužiocem, Pretresno vijeće primjećuje da se g. Nikolić susretao sa tužiocem, da je svjedočio u nekim predmetima kao svjedok optužbe i da je tužiocu dao informacije koje tužiocu do tada nisu bile poznate. Pretresno vijeće opaža da tužilac smatra da je saradnja g. Nikolića bila potpuna. Pretresno vijeće je ocjenjujući saradnju sa tužiocem takođe razmotrilo istinitost svjedočenja g. Nikolića na suđenju u predmetu *Blagojević*: naime, Pretresno vijeće je imalo u vidu brojne slučajeve kada je Momir Nikolić u svom iskazu okolišao, što po mišljenju Vijeća upućuje na to da njegova spremnost da saraduje nije potpuna u odnosu na sve događaje, s obzirom na njegov položaj i saznanja.

Pretresno vijeće je pažljivo razmotrilo kajanje koje je pokazao Momir Nikolić i njegovo izvinjenje žrtvama, njihovim porodicama i bošnjačkom narodu za svoje učešće u zločinu progona. Pretresno vijeće podsjeća na razloge koje je Momir Nikolić naveo kao objašnjenje za svoje izjašnjavanje o krivici, kao i na razlog zbog kojeg je tužiocu dao netačne informacije tokom pregovora o izjašnjavanju o krivici. Podsjećajući na činjenicu da se standard za olakšavajuće faktore zasniva na principu veće vjerovatnosti, Pretresno vijeće zaključuje da kajanje koje je pokazao Momir Nikolić predstavlja olakšavajući faktor, ali da tom faktoru ne može pripisati bitnu težinu.

Pored navednih, Pretresno vijeće je utvrdilo da postoje i sljedeći olakšavajući faktori: činjenica da prije rata Momir Nikolić nije bio sklon diskriminaciji i da je bio poštovani građanin u svojoj sredini; dolično ponašanje Momira Nikolića u pritvoru i lične prilike Momira Nikolića.

Momir Nikolić je prihvatio svoju odgovornost za krivična djela kojima je dao svoj doprinos počinjenju pomenutih zločina. Ponudio se da saraduje sa tužiocem. Žrtvama je iskazao svoju grižnju savjesti. Nikolićevo potvrdno izjašnjavanje o krivici će vjerovatno imati pozitivnog uticaja na sve zajednice naroda u bivšoj Jugoslaviji i možda će otvoriti puteve pomirenja. Pretresno vijeće je te faktore uzelo u obzir prilikom određivanja odgovarajuće kazne.

Kao što je već rečeno, Momir Nikolić je bio aktivni učesnik zločina koji su počinjeni u Potočarima, Bratuncu i Zvorniku. Nije pokušao izbjeći svoje zvanične dužnosti tokom tih sudbonosnih dana ni ostati po strani; prema vlastitom priznanju, čini se da je imao veoma aktivnu, čak **proaktivnu**, ulogu u nastojanju da se operacija izvrši i da, kako je sam rekao, bude "uspješna".

Pretresno vijeće je razmatralo zločine počinjene u periodu od jula do novembra 1995. godine za koje je Momir Nikolić proglašen krivim, a koji su opisani u tački optužnice kojom se tereti za progon, kao i stepen i vid učešća Momira Nikolića u počinjenju tih zločina. Pretresno vijeće je svakom od otežavajućih i olakšavajućih faktora pripisalo odgovarajuću težinu. Kao što je u više navrata naglasilo i stranama u postupku i Momiru Nikoliću, Vijeće nije obavezno slijediti njihove preporuke u pogledu kazne. Pretresno vijeće je pažljivo razmotrilo argumente objiju strana i njihove preporuke za kaznu koju treba izreći. Pretresno vijeće zaključuje, međutim, da ne može prihvatiti ni kaznu koju je preporučila odbrana ni kaznu koju je preporučio tužilac - ni jedna ni druga preporučena kazna ne odražava na adekvatan način ukupnost kriminalnog ponašanja za koje je Momir Nikolić proglašen krivim.

Nakon što je dobro odvagunulo sve navedene faktore, Pretresno vijeće vam izriče kaznu zatvora u trajanju od **27** godina. Imate pravo da vam se u trajanje kazne uračuna 610 dana koje ste proveli u pritvoru do dana izricanja ove Presude o kazni, zajedno s vremenom koje ćete provesti u pritvoru dok se ne donese eventualna presuda po žalbi na ovu kaznu.

Integralan tekst presude možete naći na Internet stranici MKSJ-a, a na zahtjev ga može dobiti i od Službe za informisanje javnosti ili Outreach programa.